

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 10.1.2017
COM(2017) 12 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

**Säkrare och hälsosammare arbetsplatser för alla – modernisering av EU:s lagstiftning
och politik på arbetsmiljöområdet**

{SWD(2017) 9 final}
{SWD(2017) 10 final}

INLEDNING

Under de senaste 25 åren har EU gått i bränschen för ge arbetstagarna ett gott skydd mot hälso- och säkerhetsrisker på arbetsplatser såväl i medlemsstaterna som i tredjeländer.

Över 1 000
färre dödsolyckor
2013
än 2008 i EU-28

Arbetsmiljöpolicen bidrar till EU:s mål att förbättra arbetstagarnas säkerhet och hälsa. Enligt de senaste tillgängliga uppgifterna har antalet dödsfall till följd av arbetsplatsolyckor minskat med nästan en fjärdedel sedan 2008¹. Utvecklingen varierar dock mellan medlemsstaterna. Andelen arbetstagare i EU som uppgav sig ha minst ett hälsoproblem som hade orsakats eller förvärrats av arbetet minskade med nästan 10 %².

Det är klokt att investera i en god arbetsmiljö. Det leder till att människors liv förbättras genom att arbetsrelaterade sjukdomar och olyckor förebyggs, och har också en påtagligt positiv effekt på ekonomin i EU. Företagens produktivitet ökar och resultaten förbättras. På makroekonomisk nivå bidrar investeringarna till den nationella konkurrenskraften.³ Olika studier visar att för varje euro som arbetsgivarna spenderar för att förbättra arbetsmiljön blir avkastningen det dubbla⁴.

EU:s ramlagstiftning har spelat en central roll för utformningen av länders och företags arbetsmiljöstrategier. I den detaljerade efterhandsutvärdering av EU:s regelverk som kommissionen har gjort kontrollerades deras relevans, effektivitet, ändamålsenlighet, konsekvens och mervärde för EU. Utvärderingen bekräftar att ramlagstiftningen uppfyller målet att ge arbetstagarna ett fullgott skydd.⁵ Denna Refit-utvärdering omfattade ramdirektivet 89/391/EEG och 23 därmed sammanhängande direktiv.

Slutsatsen var att den övergripande strukturen hos EU:s regelverk om arbetsmiljö, som består av ett målinriktat ramdirektiv kompletterat med särdirektiv, generellt sett är effektiv och ändamålsenlig. I utvärderingen framhölls emellertid att en del bestämmelser i enskilda direktiv har blivit inaktuella eller överflödiga samt vikten av att hitta effektiva sätt att hantera nya risker. Det finns stora skillnader mellan medlemsstaternas sätt att införliva EU:s arbetsmiljödirektiv med sin lagstiftning. Efterlevnadskostnaderna varierar därför, och kan inte med enkelhet särskiljas från kostnaderna för att följa mer detaljerade nationella krav. Utvärderingen visade emellertid att det generellt sett är en större utmaning för små och medelstora företag att följa arbetsmiljödirektiven än för stora företag. Samtidigt är antalet allvarliga skador och dödsfall större i de små och medelstora företagen. Därför behövs det

1 euro till
arbetsmiljön ger
minst 2 euro i
avkastning

1 Eurostat, europeisk statistik över olycksfall i arbetet (ESAW) (nätdataskod hsw_n2_02), EU-28.

2 Eurostat 2007 och ad hoc-modulerna om arbetsolyckor och arbetsrelaterade hälsoproblem i EU:s arbetskraftsundersökning 2013. Uppskattningen omfattar inte Nederländerna, som inte har lämnat uppgifter för 2013, och Frankrike, till följd av stora skillnader mellan de undersökningsformulär som användes 2007 och 2013.

3 http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/publication/wcms_215307.pdf

4 *Calculating the international return on prevention for companies: costs and benefits of investments in occupational safety and health*, International Social Security Association 2013.

5 Se SWD (2017)10 *Ex-post evaluation of the European Union occupational safety and health Directives* (Refit-utvärdering)

särskilda stödåtgärder för att nå ut till små och medelstora företag och hjälpa dem att förbättra efterlevnaden på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

Mot bakgrund av den detaljerade efterhandsutvärderingen är det tydligt att EU måste fortsätta att investera i arbetsmiljö för att behålla sin ledande ställning på området och säkerställa ett effektivt arbetarskydd, också med tanke på arbetets förändrade karaktär och de nya riskerna. Åtgärderna på arbetsmiljöområdet bör nå så många människor som möjligt på arbetsplatserna, oberoende av vilken relation de har till företaget och oavsett hur stort företaget är. Efterlevnaden av arbetsmiljöreglerna ska vara hanterbar för företag av alla storlekar och effektivt kunna övervakas ute på fältet. Åtgärderna måste vara resultatnriktade, utan alltför betungande formaliteter, och nya digitala verktyg ska användas maximalt för att underlätta genomförandet.

I sitt betänkande om EU:s strategiska ram för arbetsmiljö 2014–2020⁶ fäste Europaparlamentet också kommissionens uppmärksamhet på vikten av att arbetsmiljölagstiftningen genomförs, efterlevs och ges verkställighet, samt framhöll ett antal ökande eller nya risker. I betänkandet betonades också att alla arbetstagare har rätt till skydd, oberoende av arbetsgivarens storlek, typen av arbete eller anställningsavtal.

Med dessa gemensamma mål i åtanke och som en del av EU:s övergripande strategi för moderna sysselsättningssystem och sociala system i EU – som återspeglas i det breda samråd om en europeisk pelare för sociala rättigheter som lanserades i mars – kan följande centrala åtgärder, som beskrivs närmare i bilaga 1, ge EU:s strategiska ram för arbetsmiljö⁷ ny skjuts:

De tre viktigaste arbetsmiljöåtgärderna

- 1) Stärka kampen mot cancer på grund av exponering i arbetet med hjälp av lagstiftningsförslag tillsammans med utökad vägledning och upplysningskampanjer.
- 2) Hjälpa företag, i synnerhet mikroföretag och små och medelstora företag, att följa arbetsmiljöreglerna.
- 3) Samarbeta med medlemsstaterna och arbetsmarknadens parter för att ta bort eller uppdatera inaktuella regler och inrikta ansträngningarna på att skapa ett bättre och mer omfattande skydd samt säkerställa efterlevnad och verkställighet ute på fältet.

1. ATT BEKÄMPA ARBETSRELATERAD CANCER OCH HANTERA FARLIGA KEMIKALIER

Beräkningar visar att mellan 91 500 och 150 500 människor i EU som tidigare hade exponerats för cancerframkallande ämnen i arbetet nydiagnosticerades med cancer 2012. Dessutom berodde 57 700–106 500 dödsfall till följd av cancer på arbetsrelaterad exponering

⁶ Europaparlamentets betänkande om EU:s strategiska ram för arbetsmiljö 2014–2020 (2015/2107(INI)) 26.10.2015.

⁷ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén om EU:s strategiska ram för arbetsmiljö 2014-2020, COM(2014)332 final.

för cancerframkallande ämnen 2012. Därmed är cancer den främsta orsaken till arbetsrelaterade dödsfall i EU.

Värdet av människoliv och förlorad livskvalitet kan knappast kvantifieras. De direkta kostnaderna för arbetsrelaterad cancer i form av hälso- och sjukvård och produktivitetsförluster uppgår till minst 4–7 miljarder euro per år. De indirekta kostnaderna kan vara så höga som omkring 334 miljarder euro (242–440) per år⁸.

Arbetsrelaterad
cancer dödar
**10 personer i
timmen**

Eftersom det finns stora skillnader mellan de nationella åtgärderna på detta område har arbetstagare i EU olika gott skydd.

På EU-nivå fastställs minimistandarder till skydd för arbetstagare vid exponering för kemikalier i arbetet i direktiven om carcinogener och mutagena ämnen (direktiv 2004/37/EG), direktivet om kemiska agenser (direktiv 98/24/EG) och asbestdirektivet (direktiv 2009/148/EG). Dessa kompletterar åtgärderna i enlighet med förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach) samt andra delar av kemikalielagstiftningen genom att inrikta sig på specifika situationer på arbetsplatserna.

Minst
32 miljoner
arbetstagare blir
exponerade för
cancerframkallande
ämnen

EU-omfattande gränsvärden för kemikalier gör att skyddsnivåerna höjs i hela EU, bidrar till mer likartade villkor för företagen och hjälper därmed företag med gränsöverskridande verksamhet att sänka sina efterlevnadskostnader, eftersom de kan använda samma teknik för att skydda arbetstagare vid olika anläggningar. Det finns också viktiga stordriftsfördelar i de komplicerade vetenskapliga bedömningar som ligger till grund för fastställandet av de specifika gränsvärdena för kemikalier, vilket innebär att medlemsstaterna kan överföra större finansiella resurser till skyddsåtgärder och förebyggande åtgärder. Därför är det viktigt att se över gränsvärdena för de mest farliga ämnena eller att anta nya gränsvärden inom EU.

Som uppföljning av förslaget att ändra direktivet om carcinogener och mutagena ämnen och fastställa eller se över de bindande gränsvärdena för exponering för 13 kemiska agenser i arbetet som antogs den 13 maj 2016⁹ antar kommissionen i dag ett nytt förslag som riktar sig mot ännu fler kemiska agenser och därmed förbättrar skyddet för fyra miljoner arbetstagare i EU. Kommissionen har för avsikt att lägga fram fler lagstiftningsförslag för att förebygga dödsfall till följd av arbetsrelaterad cancer och andra hälsoproblem.

Lagstiftning för att förbättra skyddet mot farliga ämnen och bekämpa arbetsrelaterad cancer

- Andra ändringen av direktivet om carcinogener och mutagena ämnen
- Ändringar som rör ämnen som formaldehyd, beryllium, kadmium, krom(VI)föreningar och nickelföreningar kommer att göras av direktivet om carcinogener och mutagena ämnen. Arbetet har inletts och kommissionen kommer att lägga fram ett nytt förslag i början av 2018.

⁸ Work-related cancer in the European Union. Size, impact and options for further prevention. RIVM Letter report 2016-0010 W.P. Jongeneel et al.

⁹ COM(2016) 248.

- Parallellt med detta kommer arbetet fortsätta med att göra direktivet om kemiska agenser mer relevant och ändamålsenligt genom att de befintliga gränsvärdena ses över och fler (indikativa) yrkeshygieniska gränsvärden och biologiska gränsvärden fastställs 2017 och 2018.

Alla arbetsmiljöåtgärder måste vila på en solid vetenskaplig grund, i synnerhet när det gäller farliga kemikalier. Kommissionen kommer att samråda med Vetenskapliga kommittén för yrkeshygieniska gränsvärden för kemiska agenser eller med Europeiska kemikaliemyndighetens riskbedömningskommitté. De vetenskapliga bedömningar som dessa gör kommer att läggas till grund för förslag, vilka sedan ska bli föremål för konsekvensbedömningar, social dialog och trepartssamråd¹⁰.

På grundval av resultaten av den av kommissionen beställda studien ”HazChem@Work”¹¹ kommer en databas om exponering för vissa farliga kemikalier i arbetet att upprättas i början av 2017. Detta blir en viktig åtgärd för att bättre tillgängliggöra och sprida uppgifter om hälsoeffekter, potentiell exponering och nationella yrkeshygieniska gränsvärden för prioriterade farliga ämnen. Dessutom kommer kommissionen att utöka och ytterligare förfina analysen av data från viktiga informationskällor¹² samt aktivt främja datainsamling med metoden för europeisk statistik över arbetssjukdomar¹³. En annan lovande åtgärd är det europeiska initiativet för human biomonitoring, ett stort nytt gemensamt initiativ som finansieras av Horisont 2020 och 26 medlemsstater och har till syfte att generera nya vetenskapliga bevis ur harmoniserade data om kemisk exponering och hälsa¹⁴.

Skyddet för arbetstagare vid exponering för farliga kemikalier främjas av direktiven om kemikalier i arbetsmiljön och förstärks betydligt av Reachförordningen och andra rättsakter om kemikalier. Refitplattformen tillstod i ett yttrande nyligen¹⁵ att de båda systemen kompletterar varandra, men rekommenderade kommissionen att öka medvetenheten och utfärda riktlinjer för tillämpningen, så att gränssnitten mellan Reachförordningen och arbetsmiljölagstiftningen tydligt fastställs. Således fortsätter arbetet både på vetenskaplig och administrativ nivå för att eliminera osäkerheter och överlappningar i utformningen och den praktiska tillämpningen av denna gemensamma EU-ram för hantering av farliga kemikalier. Kommissionen har förbundit sig att lägga fram en gemensam strategi under 2017.

Lagstiftningsåtgärder måste följas upp med effektivt genomförande på arbetsplatserna. I det sammanhanget kommer Europeiska arbetsmiljöbyrån att genomföra en kampanj om farliga ämnen på arbetsplatsen under 2018 och 2019, och yrkesinspektörskommittén kommer att publicera vägledningar om hur man till exempel kan förhindra exponering för respirabel kristallin kvarts.

¹⁰ Inom Rådgivande kommittén för arbetsmiljöfrågor.

¹¹ <http://www.hazchematwork.eu/>

¹² Såsom europeisk statistik över olycksfall i arbetet, ad hoc-modulerna om olycksfall i arbetet och arbetsrelaterade hälsoproblem i EU:s arbetskraftsundersökning, Eurofound's europeiska undersökning om arbetsvillkor eller Europeiska arbetsmiljöbyråns europeiska företagsundersökning om nya och framväxande hot. Arbetsmiljöforskningen kommer också effektivt att stödjas genom att relevanta rubriker läggs in i det nionde ramprogrammet för forskning och innovation, och en dialog med viktiga globala motparter såsom USA och Kina kommer att inledas i syfte att sätta in Europeiska arbetsmiljöbyråns arbete i ett globalt sammanhang och ta fram mer tillförlitlig statistik som bygger på större kohorter.

¹³ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1338/2008 om gemenskapsstatistik om folkhälsa och hälsa och säkerhet i arbetet, EUT L 354/70, 31.12.2008.

¹⁴ <http://www.eea.europa.eu/themes/human/human-biomonitoring>

¹⁵ http://ec.europa.eu/smart-regulation/refit/refit-platform/docs/recommendations/opinion_chemicals.pdf

2. ATT HJÄLPA FÖRETAG ATT FÖLJA ARBETSMILJÖREGLERNA

2.1. Efterlevnadsstöd till mikroföretag och små och medelstora företag

Den lagliga skyldigheten att bedöma arbetsmiljörisker från fall till fall och ta hänsyn till särdragen på varje arbetsplats är central i EU:s arbetsmiljölagstiftning. Med ett tillvägagångssätt där man beaktar varje enskilt fall för sig får man den flexibilitet som krävs för att anpassa riskbedömningarna, de förebyggande åtgärderna och utbildningen till företagets specifika verksamhetsområde, de uppgifter arbetstagarna utför, företagets storlek, personalens kön och ålder, nya risker med mera. I praktiken utnyttjas denna flexibilitet emellertid inte alltid.

Såsom utvärderingen visar kan det vara svårt för mikroföretag och små och medelstora företag att vidta nödvändiga åtgärder för att förbättra arbetsmiljön. Nästan 93 % av alla företag i EU är mikroföretag.¹⁶ Bara 69 % av mikroföretagen uppger att de gör regelbundna riskbedömningar av arbetsmiljön (jämfört med 96 % av de större företagen)¹⁷. Orsaken är inte att de bryr sig mindre om att skydda sina arbetstagare, utan sammanhänger med att de har mer begränsade ekonomiska, tekniska och mänskliga resurser och inte besitter samma medvetenhet och sakkunskap som de större företagen.

Mer än vart
tredje
mikroföretag
bedömer inte
arbetsplatsrisker

Alla intressenter, och allra mest de små och medelstora företagen själva¹⁸, är ense om att det inte vore rätt att göra undantag för små och medelstora företag på detta område, eftersom detta skulle kunna leda till att skyddet för anställda i små och medelstora företag försämrades. Dessutom finns det mycket som tyder på att risken för allvarliga skador och dödsfall är större i mikroföretag och små företag än i större företag¹⁹. Det bör emellertid bli enklare och mindre kostsamt att följa reglerna, men då krävs det särskilda stödåtgärder för små och medelstora företag och mikroföretag.

Med utgångspunkt från resultaten av utvärderingen kommer kommissionen i samarbete med Europeiska arbetsmiljöbyrån att organisera en översyn, så att medlemsstaterna och arbetsmarknadens parter kan utbyta bästa metoder om hur man kan sänka de små och medelstora företagens efterlevnadskostnader och därmed öka efterlevnaden (till exempel ekonomiska incitament eller digitala verktyg) samtidigt som arbetstagarna ges samma skydd oberoende av hur stort det företag de arbetar för är. Det står emellertid klart att de behöver större kunskap, mer stöd och tydliga och effektiva förfaranden för att nå en högre efterlevnadsgrad.

¹⁶ Eurostat, SBS, nätdatakod sbs_sca_r2, referensår 2012.

¹⁷ *Contexts and arrangements for occupational safety and health in micro and small enterprises in the EU – SESAME project*, European Risk Observatory, EU-OSHA, 2016.

¹⁸ Europeiska sammanslutningens för hantverksföretag och små och medelstora företag (UEAPME) svar på det offentliga samrådet om EU:s nya ram för arbetsmiljö, 26.08.2013.

¹⁹ Källa: ”Bakgrund och arrangemang för arbetsmiljö i mikro- och småföretag i EU – Sesameprojektet”, Europeiska arbetsmiljöbyrån. European Risk Observatory Literature Review, 2016. Tillgänglig på <https://osha.europa.eu/sv/tools-and-publications/publications/contexts-and-arrangements-occupational-safety-and-health-micro/view>

Bästa sättet att använda riskbedömningar

Kommissionen tillgängliggör i dag en **praktisk vägledning**²⁰ i syfte att hjälpa företag att få ut mesta möjliga av obligatoriska riskbedömningar, förebyggande åtgärder och utbildning.

Vid sidan av de allmänna riktlinjerna i det bifogade dokumentet kommer kommissionen under 2017 att färdigställa och sprida mer detaljerade och riktade guider om riskhantering inom jordbruk och fiske. En interaktiv e-guide om arbetsrelaterad fordonssäkerhet kommer också att publiceras 2017. Att hantera arbetsmiljöfrågor inom dessa högrisksektorer, som hör till dem där antalet olyckor är som störst, är förknippat med särskilda svårigheter. Guiderna kommer att hjälpa arbetsgivarna, särskilt i små och medelstora företag, att på ett effektivt sätt förbättra sitt arbete med att förebygga olyckor och ohälsa. Kommissionen kommer också att engagera Enterprise Europe Network för att öka medvetenheten och ge små och medelstora företag stöd i detta avseende.

En viktig del av de arbetsmiljöpolitiska åtgärderna på nationell nivå i fler och fler medlemsstater handlar också om att nå ut till mikroföretag och små och medelstora företag och ta fram ordentliga verktyg åt dem. Även i det sammanhanget uppmanas medlemsstaterna att understryka vikten av resultatriktade riskbedömningar och dela med sig av bästa metoder i fråga om förebyggande åtgärder och utbildning.

Att använda webbaserade verktyg

Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att till fullo införliva användningen av webbaserade verktyg för riskbedömning med sina rättssystem.

Slutligen gör Europeiska arbetsmiljöbyrån en viktig insats genom sina kampanjer för att öka riskmedvetenheten samt genom att utveckla och sprida interaktiva verktyg för riskbedömning på nätet. Europeiska arbetsmiljöbyråns webbaserade verktyg för interaktiv riskbedömning (OiRA)²¹ och liknande nationella webbaserade verktyg (som till exempel har utvecklats i Nederländerna, Irland eller Polen) är särskilt användbara eftersom de tillhandahåller kostnadsfri sektorsspecifik information, vägleder arbetsgivarna genom alla steg i riskbedömningsprocessen och automatiskt genererar dokumentation som kan användas som bevis på efterlevnad och för att övervaka hur ändamålsenlig planen för riskhantering är. Sådana verktyg behöver byggas ut betydligt, och användningen av dem måste bejakas och integreras med de nationella kraven för uppfyllande av skyldigheten att göra riskbedömningar.

²⁰ Se SWD (2017)9 – *Health and Safety at Work is Everybody's Business – A practical guidance for employers*

²¹ <http://www.oiraproject.eu/>

Webbaserade verktyg för interaktiv riskbedömning (OiRA-verktyg)

- Hittills har 93 webbaserade verktyg för interaktiv riskbedömning (OiRA-verktyg) publicerats och ytterligare 30 är under utveckling. Totalt har 44 614 riskbedömningar gjorts med verktygen.
- Med ekonomiskt och tekniskt stöd från EU samt aktivt samarbete med nationella partner och arbetsmarknadens parter i olika sektorer bör följande mål för de prioriterade områdena kunna nås 2018:
  - **150 publicerade webbaserade verktyg för interaktiv riskbedömning (OiRA-verktyg) och**
  - **100 000 genomförda riskbedömningar med verktygen.**

2.2. Att hjälpa företagen att täcka snabbt ökande arbetsmiljörisker

I efterhandsutvärderingen framhölls ett antal växande problem som företagen behöver mer stöd för att klara av: stress, muskuloskeletala besvär och den allt större mångfalden i arbetskraften, främst när det gäller åldrande.

- *Psykosociala risker*

Psykosociala risker och arbetsrelaterad stress är några av de mest utmanande – och växande – arbetsmiljöproblemen. Över hälften av arbetstagarna i EU anser att stress är en vanlig förekomst på deras arbetsplatser²², och fyra av tio tycker inte att stressen hanteras på rätt sätt. Arbetsrelaterad stress påverkar produktiviteten kraftigt:

- Eftersom frånvaron är relativt långvarig svarar stressen för omkring hälften av de förlorade arbetsdagarna.
- Stress leder till sämre arbetsresultat och kan orsaka fem gånger så många olyckor.
- Omkring en femtedel av personalomsättningen sammanhänger med stress på arbetsplatsen.

40 %
av företagen
behöver information
om hur psykosociala
risker ska bedömas

Psykosociala risker är ett komplicerat problem som har flera dimensioner. Ohälsa kan orsakas av samverkande faktorer som har eller inte har samband med arbetsplatsen.

Genom ramdirektivet har arbetsgivarna en laglig skyldighet att skydda arbetstagarna mot alla risker på arbetsplatserna. En del enskilda arbetsmiljödirektiv (till exempel direktivet om bildskärmar) innehåller bestämmelser som indirekt sammanhänger med förebyggandet av psykosociala risker. I ramavtalet om arbetsrelaterad stress mellan arbetsmarknadens parter på

²² <https://osha.europa.eu/sv/themes/psychosocial-risks-and-stress>.

EU-nivå²³ understryks ramdirektivets betydelse. Europeiska arbetsmiljöbyrån vidtar medvetenhetshöjande åtgärder och har inom ramen för en EU-omfattade kampanj om stress och psykosociala risker 2014–2015 tillgängliggjort en praktisk e-guide för hantering av psykosociala risker²⁴ för att möta behoven hos arbetsgivare och anställda i småföretag

Medlemsstaternas tillämpar olika strategier på detta område. En del nämner inte uttryckligen psykosociala risker i sin arbetsmiljölagstiftning, andra framhåller vikten av att beakta dem i arbetsmiljöarbetet. Somliga kräver bedömningar av psykosociala risker och ett fåtal förespråkar expertmedverkan. En medlemsstat har fastställt bindande riktlinjer för förebyggande av psykologiska risker. Medlemsstaterna utvecklar också strategier som inte har med lagstiftningen att göra (trepartsorgan, vägledning, medvetenhetshöjande åtgärder, ledningsnormer etc).

För att förbättra arbetarskyddet i praktiken måste man öka arbetsgivarnas medvetenhet och ge dem mer vägledning och fler verktyg. I det vägledande dokument som kommissionen publicerar i dag klargör den att arbetsgivarna enligt befintliga bestämmelser på EU-nivå är skyldiga att skydda arbetstagarna mot psykosociala risker, och att dessa risker måste beaktas i riskbedömningsprocessen. Dokumentet ger arbetsgivarna konkreta, icke bindande, verktyg och resurser för att effektivt hantera psykosociala risker vid riskbedömningen. Kommissionen kommer att samarbeta med Europeiska arbetsmiljöbyrån och Rådgivande kommittén för arbetarskyddsfrågor i syfte att fastställa god praxis för främjande och spridning samt ge yrkesinspektörskommittén i uppdrag att utarbeta en guide för kvalitetsvärdering av riskbedömningar och riskhanteringsåtgärder som avser psykosociala risker.

- *Risker relaterade till muskuloskeletala besvär*

Ett av de allvarligaste arbetsmiljöproblemen i EU i dag är exponeringen för ergonomiska riskfaktorer. Upprepad exponering för dessa risker kan leda till arbetsrelaterade muskuloskeletala besvär – en av de mest allvarliga och utbredda arbetsrelaterade sjukdomarna, som medför stora kostnader för individer, företag och samhället i stort. 2013 års arbetskraftsundersökning visar att arbetsrelaterade muskuloskeletala besvär i dag är den vanligaste typen av arbetsrelaterade hälsoproblem och den främsta orsaken till arbetsfrånvaro. Omkring 60 % av alla arbetsrelaterade hälsoproblem i EU och 60 % av sjukfrånvaron och fallen av permanent arbetsoförmåga är hänförliga till muskuloskeletala besvär.

Ergonomiska risker är till sin natur komplicerade och flerdimensionella. När de förekommer på arbetsplatser kan de direkt orsaka eller förvärra befintliga ohälsotillstånd. Olika typer av arbeten medför mycket olika exponering, och det finns betydande skillnader att ta hänsyn till i fråga om ålder, livsstilar och kön.

Denna riskkategori omfattas för närvarande av olika EU-direktiv (2002/44/EG om vibrationer, 90/269/EEG om manuell hantering av laster och 90/270/EEG om arbete vid bildskärm), samt av ramdirektivet. Andra EU-direktiv påverkar förebyggandet av arbetsrelaterade muskuloskeletala besvär indirekt. Några exempel på initiativ som inte inbegriper lagstiftning är Europeiska arbetsmiljöbyråns medvetenhetshöjande kampanjer (2000 och 2007) och yrkesinspektörskommitténs kampanj 2007–2008 om tillämpningen av direktivet om manuell hantering av laster inom hälso- och sjukvården, transportsektorn, byggsektorn och detaljhandeln.

---

²³ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=521&langId=en&agreementId=1106>

²⁴ <http://hw2014.healthy-workplaces.eu/sv/tools-and-resources/a-guide-to-psychosocial-risks>

Det finns skillnader mellan hur medlemsstaterna har införlivat (och genomfört) EU:s nuvarande ramverk på arbetsmiljöområdet: när det till exempel gäller direktiv 90/269/EEG har medlemsstaterna i vissa fall fastställt rättsligt bindande gränser eller tröskelvärden. I andra fall återfinns dessa gränser i vägledningar om lagstiftningen, rekommendationer eller andra riktlinjer. Medlemsstaterna utvecklar också strategier som inte har med lagstiftningen att göra (vägledning, medvetenhetshöjande åtgärder, ledningsnormer etc).

Även i detta fall vill kommissionen förbättra skyddet ute på arbetsplatserna genom att klargöra att arbetsgivarna är skyldiga att erbjuda skydd mot risker av detta slag och ta hänsyn till dem i samband med riskbedömningen. Kommissionen vill också hjälpa arbetsgivarna att fullgöra dessa skyldigheter. Kommissionen kommer också att ta initiativ till ett samarbete med Europeiska arbetsmiljöbyrån och Rådgivande kommittén för arbetarskyddsfrågor i syfte att fastställa god praxis för främjande och spridning samt till utarbetandet av en guide från yrkesinspektörskommittén för kvalitetsvärdering av riskbedömningar och riskhanteringsåtgärder som avser ergonomiska risker.

- *Riskbedömningar som tar hänsyn till mångfalden*

EU:s ramdirektiv om arbetsmiljö ger arbetsgivarna en rättslig skyldighet att vidta nödvändiga åtgärder för att trygga alla arbetstagares säkerhet och hälsa. Särskilt utsatta riskgrupper ska skyddas mot de faror som speciellt berör dem.

Därför måste riskhanteringsåtgärderna inbegripa de särskilda risker som kvinnor och män, unga arbetstagare, äldre arbetstagare, invandrare och personer med funktionshinder löper. Dessutom måste specifika förebyggande åtgärder och skyddsåtgärder utformas för att tillgodose dessa gruppers behov. Utvärderingen visade särskilt att riskbedömningarna måste göras mer åldersspecifika, men samma principer gäller för alla utsatta arbetstagare.

Antalet människor över 60 års ålder i EU ökar för närvarande med cirka två miljoner per år, vilket är en dubbelt så hög takt som före 2007. 2030 kommer nästan en fjärdedel av den totala arbetskraften att utgöras av äldre arbetstagare. I dag lämnar många äldre arbetstagare arbetsmarknaden i förtid, ofta till följd av hälsoproblem, av vilka en del sammanhänger med dåliga arbetsförhållanden.

I EU:s strategiska ram för arbetsmiljö 2014–2020 utpekades de demografiska förändringarna och den åldrande befolkningen som en av de främsta utmaningarna, och ett antal åtgärder som nu håller på att utvecklas föreslogs. Europeiska arbetsmiljöbyråns pågående kampanj 2016–2017 ”En sund och säker arbetsmiljö genom hela arbetslivet” är ett världsledande initiativ för att öka medvetenheten om denna fråga i hela EU.

Det finns skillnader mellan EU:s medlemsstater både när det gäller deras demografiska situationer och deras rättsliga och institutionella ramverk. Integrerade politiska ramar finns bara i ett begränsat antal medlemsstater, men befolkningens och arbetskraftens åldrande är en prioriterad politisk fråga för de flesta medlemsstaterna, och många olika åtgärder har vidtagits för att öka äldre människors medverkan på arbetsmarknaden, bland annat på arbetsmiljöområdet. Alla medlemsstaterna har genomfört pensionsreformer, och de stater som har äldre befolkning har höjt pensionsåldern och begränsat möjligheterna till förtidspensionering samt infört ekonomiska incitament för att anställa äldre människor.

När det gäller könen finns det belägg för att de arbetsrelaterade riskerna för kvinnors säkerhet och hälsa har underskattats och att det könsneutrala tillvägagångssättet har bidragit till att

förebyggandet av de arbetsrelaterade risker som kvinnor löper har uppmärksammats mindre och tilldelats mindre resurser.

Som ett svar på dessa växande utmaningar på arbetsmiljöområdet framhålls det i det vägledande dokumentet att riskbedömningarna måste ta hänsyn till mångfalden och beakta specifika problem som har med ålder, kön och andra demografiska egenskaper att göra. Samtidigt framhålls det att man inte bör göra antaganden bara på grundval av sådana egenskaper. Vid riskbedömningen ska de krav som arbetsuppgifterna ställer sättas i relation till den enskilda personens förmåga och hälsotillstånd. Dokumentet innehåller också praktiska verktyg med hjälp av vilka arbetsgivarna kan återspegla ålders- och könsrelaterade risker i sina riskbedömningar.

Åtgärder mot snabbt ökande arbetsmiljörisker

- Publicera bästa metoder för att hantera psykosociala och ergonomiska risker.
- Utarbeta principer för yrkesinspektörers riskbedömningar för olika åldersgrupper.

Livsstilsrelaterade riskfaktorer – såsom ohälsosam kost, fysisk överksamhet, rökning och skadlig alkoholanvändning – bidrar till den tunga bördan av kroniska sjukdomar i hela Europa. Dessa faktorer innebär ett direkt hot mot arbetstagarnas hälsa och påverkar också deras och företagens produktivitet, samt ekonomin och hållbarheten hos effektiva, tillgängliga och flexibla hälso- och sjukvårdssystem. Arbetsplatsrelaterade initiativ om bestämningsfaktorer för hälsan är viktiga för att främja arbetstagarnas hälsa.

3. ATT UPPDATERA OCH TA BORT INAKTUELLA REGLER OCH INRIKTA ANSTRÄNGNINGARNA PÅ ATT UNDERLÄTTA EFTERLEVNAD, SE TILL ATT FLER MÄNNISKOR OMFATTAS SAMT FÖRBÄTTRA VERKSTÄLLIGHETEN OCH ÖVERVAKNINGEN

3.1. Att uppdatera EU:s lagstiftning och ta bort föråldrade bestämmelser

Efterhandsutvärderingen bekräftade att EU:s arbetsmiljölagsstiftning, bestående av ramdirektivet och de därmed sammanhängande särdirektiven, generellt sett är effektiv och ändamålsenlig, men det finns också anledning att ta bort eller uppdatera ett antal inaktuella bestämmelser.

Som ett första steg kommer kommissionen därför att lansera och inom två år slutföra ett program för att ta bort eller uppdatera föråldrade bestämmelser i direktiven. Syftet med programmet är att göra bestämmelserna tydligare och mer konsekventa och relevanta samt att när så är möjligt förenkla och minska den administrativa bördan för företag och kontrollorgan, men bara under förutsättning att arbetarskyddet kan bibehållas eller förbättras. Lagförslaget om ändring av direktiven på vissa punkter kommer i enlighet med den starka traditionen med trepartsdialog om arbetsmiljöfrågor på nationell och europeisk nivå att utarbetas i nära samarbete med Rådgivande kommittén för arbetsmiljöfrågor, i vilken arbetsmarknadens parter och regeringsexperter ingår.

Med utgångspunkt från efterhandsutvärderingen har kommissionen prioriterat de följande sex direktiven.

- *Arbetsplatsdirektivet (89/654/EEG)*

Modern IT-teknik och nya arbetsformer såsom distansarbete gör att allt fler arbetstagare tillfälligt eller regelbundet arbetar utanför arbetsgivarens lokaler. På det området tyder resultaten av utvärderingen på att det krävs ett mer dynamiskt arbetsplatsbegrepp.

Ett klagörande av begreppet ”arbetsplats” och uppdatering, förenkling eller borttagande av bilagorna till direktivet kommer att övervägas för att återspegla förändringarna av sätten att arbeta.

- *Direktiv 90/270/EEG om arbete vid bildskärm*

Tekniken har förändrats dramatiskt sedan direktivet om arbete vid bildskärm antogs i början av nittiotalet. Eftersom en del av den teknik som nämns i direktivet inte längre används är det möjligt att bestämmelserna om denna kan tas bort. Andra möjliga åtgärder skulle vara tekniska uppdateringar av en del av definitionerna i direktivet, till exempel definitionen av ”arbetsplats”, samt vissa undantag som kan vara inaktuella.

- *Direktiv 92/58/EEG om varselmärkning och signaler för hälsa och säkerhet*

Bilaga II till direktiv 92/58/EEG innehåller en rad krav för varselskyltar och anvisningar om vilka symboler som ska användas. I punkt 1.3 i bilaga II står det också ”Mindre skillnader eller större detaljrikedom jämfört med de symboler som återges i punkt 3 kan tillåtas, förutsatt att samma innehåll återges och att inte ändringarna eller anpassningarna gör budskapet oklarare”. Utvärderingen påvisade en del oklarheter om i vilken utsträckning skyltstandarden EN ISO 7010 kan anses vara förenlig med direktiv 92/58/EEG (i synnerhet när det gäller de symboler som används). En del medlemsstater har förespråkat en anpassning av direktivet till standarden EN ISO 7010 i syfte att skapa större harmonisering mellan säkerhetsskyltar i EU.

En anpassning av bilagorna till EN ISO 7010 eller en hänvisning till denna standard i direktivet kommer att övervägas för att förenkla och klargöra de befintliga kraven.

- *Direktiv 2000/54/EG om biologiska agenser*

I utvärderingen ifrågasattes direktivets tillämpningsområde, framför allt när det gäller behovet av att uppdatera förteckningen över biologiska agenser i bilaga III. En uppdatering av bilaga III kommer därför att övervägas.

- *Direktiv 92/29/EEG om medicinsk behandling ombord på fartyg*

Utvärderingen visade att det kan finnas behov av att se över och uppdatera listan i direktivet med medicinska förnödenheter som måste medföras.

Frågan togs också upp om överensstämmelse med internationella standarder, såsom Internationella sjöfartsorganisationens (IMO) – *Life Saving Appliances (LSA)* kod 4.15.1.8, ISO 3864-1:2011 ”Grafiska symboler – Varselmärkning och varselskyltar” och Internationella arbetsorganisationens konvention från 2006 om arbete till sjöss och konventionen om arbete i fiskenäringen. Dessutom framstår användningen av ny teknisk utrustning för att förbättra

behandling och diagnostisering av sjukdomar och/eller förebygga olyckor som en möjlighet på större fartyg.

- *Direktiv 89/656/EEG om personlig skyddsutrustning*

En teknisk uppdatering av direktivet kommer att övervägas när det gäller definitionen av personlig skyddsutrustning, i synnerhet de nuvarande undantagen i fråga om utrustning som används av ambulans- och räddningstjänsten.

- *Ytterligare uppdateringar*

Liknande tekniska uppdateringar kan behöva göras av andra direktiv (till exempel direktiven om carcinogener och mutagena ämnen (2004/37/EG) och direktivet om kemiska agenser (98/24/EG). Bilagorna till de olika direktiven kommer att uppmärksammas särskilt, med målet att göra dem mer framtidssäkra.

3.2. Att uppmuntra medlemsstaterna att se över sin nationella arbetsmiljölagstiftning

EU fastställer minimikrav på arbetsmiljöområdet, men medlemsstaterna kan anta mer detaljerade bestämmelser som ger arbetstagarna ett utökat skydd. Det är viktigt att fokus i dessa fall ligger på att förbättra skyddet och att inte företagen åläggs onödiga administrativa bördor. Ramdirektivet ger medlemsstaterna flexibilitet i fråga om bestämmelser om till exempel dokumentation av riskbedömningar, för att åtgärderna ska kunna anpassas till företagens storlek, verksamhetens art, riskernas natur och omfattning med mera.

Under de senaste åren har det funnits en mycket välkommen trend bland medlemsstaterna att granska de rättsliga ramarna i syfte att förenkla samtidigt som skyddet bibehålls eller förbättras. Det finns mycket att vinna på detta, med tanke på att arbetsmiljöreglerna uppfattas som komplicerade av mellan 14 och 67 % av företagen i medlemsstaterna.²⁵ Detta tyder på att en stor del av den administrativa bördan på företagen har sitt ursprung i nationella skillnader och inte i EU:s minimikrav. Det finns ingenting som tyder på att antalet arbetsolyckor och arbetsrelaterade sjukdomar skulle vara fler i system som upplevs som mindre betungande.

Exempel på samverkan mellan EU och medlemsstaterna

- Krav på att riskbedömningar som har gjorts av arbetsgivare ska verifieras av externa konsulter. Det finns ingen sådan skyldighet i ramdirektivet, men kravet återfinns i en del nationella bestämmelser och medför direkta kostnader för företagen.
- Skyldighet att ha undertecknade dokument och andra dokumentationskrav i samband med utseendet av olika aktörer på arbetsmiljöområdet, där det enligt EU-reglerna (till exempel direktivet om byggarbetsplatser 92/57/EEG) endast krävs att sådana utses.

²⁵ Europeiska arbetsmiljöbyrån, Europeisk företagsundersökning om nya och framväxande risker - 2 (Esener - 2) 2014. Tillgänglig på <https://osha.europa.eu/sv/surveys-and-statistics-osh/esener>

Kommissionen kan spela en viktig stödjande roll i denna process genom att se till att medlemsstaterna tar tillfället i akt att lära sig av varandras goda rutiner och har den sakkunskap som krävs.

Att minska administrativa bördor

- Kommissionen kommer att ta initiativ till en extern expertgranskning i syfte att minska den administrativa börda som följer av nationell lagstiftning samtidigt som arbetarskyddet bibehålls.

EU:s strategiska ram för arbetsmiljö 2014–2020 har lett till att 17 medlemsstater har antagit nationella arbetsmiljöstrategier. Detta är det viktigaste instrumentet för att anpassa den nationella politiken till nya behov och prioriteringar. De mest effektiva ramverken, till exempel de tyska och slovakiska strategierna, innehåller specifika åtgärder och indikatorer för övervakning och uppföljning. Alla medlemsstater uppmanas starkt att snarast anta nationella strategier med angivande av de delar av den nationella lagstiftningen som i första hand ska ses över och uppdateras, i syfte att rensa bort onödiga bestämmelser och minska den administrativa bördan när så är möjligt, i synnerhet för små företag och mikroföretag.

Vid utvärderingen av genomförandet av den nuvarande strategiska ramen 2018 kommer kommissionen att inrikta sig på genomförandet av de prioriterade frågorna i detta meddelande, däribland lägesbedömningen och rekommendationerna om att minska administrativa bördor med utgångspunkt från den externa expertgranskningen.

På EU-nivå kommer införlivandet av EU:s regelverk att stödjas av ett förstärkt samarbete med medlemsstaterna, arbetsmarknadens parter och yrkesinspektionerna. Kommissionen kommer att prioritera särskilt allvarliga överträdelser där korrigerande åtgärder sannolikt kan få stora effekter. Verkställigheten i enskilda fall är en fråga för medlemsstaternas myndigheter.

3.3. Att uppmuntra medlemsstaterna att ge arbetsmiljöpolitiken bred täckning

- *Egenföretagare*

Den rättsliga grunden för EU:s arbetsmiljölagerstiftning, artikel 153 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, ger EU möjlighet att lagstifta i syfte att skydda *arbetstagarnas* hälsa och säkerhet genom att förbättra arbetsmiljön.

I detta sammanhang är det viktigt att notera att EU-domstolen har fastslagit att en klassificering som ”egenföretagare” enligt nationell rätt inte hindrar att en person ska anses vara arbetstagare i den mening som avses i EU-rätten om dennes oberoende endast är fiktivt och därmed döljer att det föreligger ett anställningsförhållande (Allonby, C-256/01).

16,4 % av de sysselsatta i EU är egna företagare. Inom grossist- och detaljhandeln, men även i högrisksektorer som jordbruk, skogsbruk, fiske och byggnation, är andelarna egenföretagare särskilt stora. Eftersom egenföretagande kännetecknas av att man övervakar sitt eget arbete kan det vara komplicerat och betungande att tillämpa principer om riskbedömningar, utbildning, konsultationer etc, som bygger på förhållandet mellan arbetstagare och arbetsgivare, på egenföretagares situation.

När egenföretagare arbetar sida vid sida med anställda är denna åtskillnad emellertid mindre självklar. De handlingar som egenföretagaren utför eller inte utför kan i detta sammanhang också påverka den anställdas hälsa och säkerhet. Två särdirektiv om arbetsmiljön på områden där denna risk är särskilt hög omfattar även egenföretagare som arbetar tillsammans med anställda (direktiv 92/57/EEG om byggarbetsplatser och direktiv 93/103/EG om fiskefartyg).

Mot bakgrund av att många egenföretagare arbetar i högrisksektorer uppmanas medlemsstaterna i en rekommendation från rådet att främja egenföretagares säkerhet och hälsa och se till att de omfattas av den nationella lagstiftningen. I rekommendationen står det också: ”Egenföretagare, oavsett om de arbetar ensamma eller tillsammans med anställda, kan utsättas för risker för sin hälsa och säkerhet på samma sätt som de anställda.”

Innan rådet antog denna rekommendation var det mycket få medlemsstater som inkluderade egenföretagare i sin nationella lagstiftning på arbetsmiljöområdet. Sedan rekommendationen antogs har omkring hälften av medlemsstaterna inkluderat dem i sin lagstiftning, med en del skillnader i fråga om definitionen av egenföretagare, lagstiftningens räckvidd och skyldigheternas omfattning. Medlemsstaterna uppmanas härmed att hörsamma rekommendationen i dess helhet.

Med tanke på att arbetsmarknaden snabbt förändras genom att nya arbetsformer uppstår och skiljelinjerna mellan anställda och egenföretagare suddas ut är det ännu viktigare än tidigare att bestämmelserna om hälsa och säkerhet tillämpas på alla, i syfte att förebygga olyckor och arbetsrelaterade sjukdomar.

- *Personer som utför hushållsarbete i privata hushåll*

I EU:s arbetsmiljölagstiftning finns det inga krav på att medlemsstaterna ska se till att deras nationella arbetsmiljöbestämmelser omfattar personer som utför hushållsarbete i privata hushåll²⁶, och alla delar av EU:s regelverk på detta område är inte anpassade för hushåll. Detta gäller till exempel de specifika kraven på nödutgångar och dessas märkning i arbetsplatsdirektivet.

Enligt Internationella arbetsorganisationens konvention om hushållsarbetare²⁷ har emellertid alla hushållsarbetare rätt till en säker och hälsosam arbetsmiljö, och denna princip ska tillämpas med hänsyn tagen till hushållsarbetets speciella karaktär. Hittills har sex medlemsstater ratificerat konventionen: Belgien, Finland, Irland, Italien, Portugal och Tyskland.

Omkring hälften av medlemsstaterna har arbetsmiljöregler som omfattar personer som utför hushållsarbete i privata hushåll. Deras erfarenheter kan bidra till att uppnå jämförelsevis höga standarder i medlemsstaterna på arbetarskyddet för de uppskattningsvis 2,5 miljonerna hushållsarbetare i EU. De kan också hjälpa de medlemsstater som ratificerar Internationella arbetsorganisationens ovan nämnda konvention att fullgöra sina internationella åtaganden.

I början av 2018 kommer kommissionen, i samarbete med Internationella arbetsorganisationen, att inbjuda nationella myndigheter, arbetsmarknadens parter och företrädare för det civila samhället till en konferens i syfte att stämma av framstegen och uppmuntra till ratificering och en pragmatisk tillämpning på grundval av bästa metoder.

---

²⁶ I ramdirektivet om arbetsmiljö 89/391/EEG kallas de ”arbetstagare i arbetsgivarens hushåll”.

²⁷ C189 - Domestic Workers Convention, 2011 (No. 189)

3.4. Att förbättra verkställigheten och främja en kultur av förebyggande

Mot bakgrund av vikten av verkställighet vid genomförandet av arbetsmiljölagstiftningen måste medlemsstaterna fullgöra sin skyldighet att säkerställa övervakning och verkställighet ute på fältet samt avsätta de resurser som krävs för detta.

Kommissionens roll som fördragens väktare är att se till att EU-rätten är verkställbar, om nödvändigt med hjälp av överträdelseförfaranden. Detta kommer kommissionen att göra i linje med meddelandet "EU-rätten: Bättre resultat genom bättre tillämpning" (C(2016)8600), som antogs den 13 december 2016.

Efterhandsutvärderingen visade att de viktigaste faktorerna som får företagen att utveckla arbetsmiljöpolicier och vidta åtgärder på arbetsmiljöområdet är lagkrav i kombination med inspektioner. Inspektioner kan bidra till en verklig kultur av förebyggande. Studier visar att inspektioner har påtagliga effekter på arbetsmiljöerna i företagen: antalet skador minskar efter inspektionerna²⁸. Vid enskilda anläggningar där inspektionerna gav påföljder minskade skadefrekvensen med 22 % under de påföljande tre åren.²⁹ Nyligen genomförda studier bekräftar att inspektioner har lett till att antalet skador på arbetsplatserna har minskat.³⁰ Förbättrade resultat vid arbetsmiljöinspektionerna medför att andelen allvarliga skador minskar.³¹

Trots detta varierar inspektionsfrekvensen kraftigt mellan medlemsstaterna. Totalt sett har minst 50 % av mikroföretagen och de små och medelstora företagen och 25 % av de stora företagen inte varit föremål för en enda inspektion under de senaste tre åren.

De sätt på vilket inspektionerna genomförs varierar också betydligt mellan medlemsstaterna och ibland även inom medlemsstaterna. I en del fall inriktas inspektionerna enbart på att kontrollera efterlevnaden och sätta in sanktioner. I andra fall är de mer långtgående och hjälper företagen att hitta bättre sätt att uppnå efterlevnad.

Samarbete mellan arbetsmarknadens parter, branschorganisationer och yrkesinspektioner är viktigt för att förebygga olyckor och sjukdomar, främst i mikroföretag och små och medelstora företag. Kommissionen kommer också att förstärka sitt stöd till förbättrade standarder och vägledning, i synnerhet genom yrkesinspektörskommittén. Denna kommittés viktiga roll när det gäller att fastställa bästa metoder för verkställande och inspektioner i medlemsstaterna, liksom dess bidrag till uppbyggnad av kompetens och vägledning till yrkesinspektionerna, framhålls i utvärderingen. Yrkesinspektörskommittén kommer att arbeta för att göra utbildningen av yrkesinspektörer på EU-nivå mer relevant och specialinriktad.

För att nå ut till mikroföretag och små och medelstora företag trots begränsade resurser måste yrkesinspektionerna gå samman med andra kontrollorgan och utnyttja alla möjligheter att öka

²⁸ Utvärderingsrapporten om kontrollen av ändamålsenligheten i bilaga 1 visade att även om man på makronivå inte kunde påvisa något samband mellan olycksfrekvens och inspektionsfrekvens så finns det på mikronivå tecken som tyder på att verkställandet, och i synnerhet inspektörernas uppgift att både verkställa lagstiftningen och ge vägledning om tillämpningen, bidrar till efterlevnad av arbetsmiljöregelverket.

²⁹ Uppgift från OECD 2000. *Building an evidence base for the Health and Safety Commission Strategy to 2010 and beyond: A literature review of interventions to improve health and safety compliance*, Health and Safety Executive 2004.

³⁰ David I. Levine Michael W. Toffel, Matthew S. Johnson, *Randomized Government Safety Inspections Reduce Worker Injuries with no detectable job loss*, Science, den 18 maj 2012, sidorna 907–911.

³¹ *Occupational safety and health inspection scores predicts rates of workers' lost time injuries*: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/9316705>;

medvetenheten om befintliga skyldigheter och förebyggande åtgärder samt minska företagens bördor till följd av överlappande inspektioner. Forumet för att bekämpa odeklarerat arbete genom ökat samarbete³² är ett mycket gott exempel på hur sådana samarbeten mellan olika organ kan organiseras och bidra till ökad medvetenhet, ömsesidig förståelse, konkreta initiativ och gemensamma åtgärder på EU-nivå.

Mot bakgrund av hur det nya arbetslivet ser ut är det mycket viktigt att människor har kunskaper om arbetsmiljöfrågor redan när de kommer ut på arbetsmarknaden. Detta förutsätter dels livslångt lärande hos de som arbetar med arbetsmiljö, dels att arbetsmiljöfrågorna integreras med alla utbildningssektorer. I det avseendet spelar yrkesinspektionerna och de nationella organen en avgörande roll. Detta kommer att bli en annan viktig del av samarbetet med yrkesinspektörskommittén, den externa expertgranskningen och genomförandet av den strategiska ramen.

3.5. Att utveckla övervakningsverktyg

En evidensbaserad politik förutsätter jämförbara och aktuella data av hög kvalitet. Därför kommer arbetet med att utveckla databaser på EU-nivå som kan ligga till grund för den framtida politikutvecklingen att fortsätta, inom kommissionen och i samarbete med andra aktörer som Europeiska arbetsmiljöbyrån och Eurofound, Detta kommer till exempel att innebära verktyg för att övervaka hur den rättsliga ramen på arbetsmiljöområdet fungerar, fortsatt uppföljning av effekter, metodiskt arbete för att lösa problemen med undertäckning och underrapportering i insamlingen av data för europeisk statistik över olycksfall i arbetet samt arbete med insamlingen av pilotdata för europeisk statistik över arbetssjukdomar. Dessutom kommer möjligheten undersökas att säkerställa att uppgifterna på EU-nivå om antalet olycksfall i arbetet fördelade efter företagsstorlek hålls aktuella. Nya upplagor av de befintliga fleråriga EU-undersökningarna³³ kommer också att genomföras fram till 2020. Stora ansträngningar kommer också att göras för att ta fram bättre data om exponering. Möjligheterna att använda nya IKT-lösningar för att förbättra informationsunderlaget kommer att utforskas.

Arbetsmiljöforskningen kommer också effektivt att stödjas genom att relevanta rubriker läggs in i det nionde ramprogrammet för forskning och innovation, och en dialog med viktiga globala motparter såsom USA och Kina kommer att inledas i syfte att sätta in Europeiska arbetsmiljöbyråns arbete i ett globalt sammanhang.

SLUTSATSER

Med 25 års erfarenhet av arbetsmiljöpolitik på EU-nivå och en detaljerad efterhandsutvärdering av EU:s regelverk har vi förutsättningar att dra lärdomar inför framtiden. Den moderna arbetsmiljöpolitiken måste bestå av tydliga och aktuella regler på europeisk och nationell nivå. Företagen måste få hjälp med att följa reglerna och med att dra maximal nytta av sina arbetsmiljöåtgärder genom att personalen blir friskare, gladare och mer produktiv. Detta gäller särskilt mikroföretag och små företag, där den potentiella positiva

---

³² Europaparlamentets och rådets beslut (EU) nr 2016/344 av den 9 mars 2016 om inrättande av ett europeiskt forum för att förbättra samarbetet när det gäller att bekämpa odeklarerat arbete.

³³ Den europeiska företagsundersökningen om nya och framväxande risker, europeiska undersökningen om arbetsvillkor, ad hoc-modulen om olycksfall i arbetet och arbetsrelaterade hälsoproblem i EU:s arbetskraftsundersökning.

effekten av bättre arbetsmiljö är störst, men där det samtidigt finns hinder som försvårar förståelsen för och tillämpningen av de befintliga reglerna.

Det är viktigt att det finns bindande regler som tillämpas ute på fältet, men det verkligt avgörande är att det finns en efterlevnadskultur i företag av alla storlekar och bland personalen. En sådan efterlevnadskultur måste byggas upp successivt med början på de första stadierna av såväl yrkesutbildning som utbildning i företagsledning. Den måste utvecklas genom kontinuerliga ansträngningar för att öka medvetenheten och utbyten av bästa metoder, och hållas alert genom inspektioner som helst inte bara inbegriper kontroller och sanktioner utan hjälper företagen att identifiera bättre sätt att följa reglerna. Den sociala dialogen har betytt enormt mycket när det gäller att förbättra hälsa och säkerhet på europeisk och nationell nivå, i olika branscher och i enskilda företag. Den har inte förlorat någonting av sin relevans i dagens sammanhang. Tvärtom kommer den sociala dialogen att vara avgörande för genomförandet av de åtgärder som nämns i detta meddelande.

Den moderna arbetsmiljöpolitiken bygger på att många aktörer arbetar tillsammans med sunt förnuft och en gemensam övertygelse om att ett gott skydd för människors hälsa och säkerhet på arbetsplatserna är allas ansvar.

BILAGA 1

Förteckning över arbetsmiljöåtgärder

Åtgärd	Aktörer	Tidpunkt	
Att bekämpa arbetsrelaterad cancer och hantera farliga kemikalier			
1	Andra ändringen av direktivet om cancerframkallande ämnen	Europeiska kommissionen	Början av 2017
2	Tredje ändringen av direktivet om cancerframkallande ämnen	Europeiska kommissionen	Början av 2018
3	Fjärde förteckningen över indikativa gränsvärden i direktivet om kemiska agenser	Europeiska kommissionen	Början av 2017
4	Databas om exponering för vissa farliga kemikalier i arbetet	Europeiska kommissionen	Början av 2017
5	Kampanj om farliga ämnen på arbetsplatsen	Europeiska arbetsmiljöbyrån	2018–2019
Hjälpa företag att följa arbetsmiljöreglerna			
1	Kontakta små och medelstora företag för att främja användningen av OiRA och liknande nationella verktyg	Medlemsstaterna och arbetsmarknadens parter med stöd av Europeiska kommissionen och Europeiska arbetsmiljöbyrån	2017
2	Till fullo införliva användningen av webbaserade verktyg för riskbedömning med de nationella rättssystemen. Acceptera att OiRA och liknande verktyg används för att uppfylla skyldigheten att göra riskbedömningar.	Medlemsstaterna	Mitten av 2018
3	Nå följande mål: - 150 publicerade OiRA-verktyg och - 100 000 genomförda riskbedömningar med OiRA-verktyg.	Europeiska arbetsmiljöbyrån	Mitten av 2018
5	Guide för att förebygga risker på små	Europeiska kommissionen	Början av 2017

	fiskefartyg		
6	Guide om bästa metoder för att förbättra tillämpningen av arbetsmiljölagstiftningen inom jordbruket, boskapsskötseln, trädgårdsnäringen och skogsbruket	Europeiska kommissionen	Början av 2017
7	Publicera bästa metoder för att hantera psykosociala och ergonomiska risker.	Europeiska arbetsmiljöbyrån	Början av 2018
Ta bort eller uppdatera inaktuella regler och skapa ett bättre och mer omfattande skydd samt säkerställa efterlevnad och verkställighet ute på fältet			
1	Uppdatera direktiv 90/270/EEG om arbete vid bildskärm	Europeiska kommissionen i samråd med Rådgivande kommittén för arbetsmiljöfrågor och arbetsmarknadens parter	Fortlöpande under 2017–2018, ska vara slutfört i slutet av 2018
2	Uppdatera direktiv 92/58/EEG om varselmärkning och signaler		
3	Uppdatera direktiv 2000/54/EEG om biologiska agenser		
4	Uppdatera direktiv 92/29/EEG om medicinsk behandling ombord på fartyg		
5	Uppdatera arbetsplatsdirektivet 89/654/EEG		
6	Uppdatera direktiv 89/656/EEG om personlig skyddsutrustning		
7	Genomföra rådets rekommendation om egenföretagare i sin helhet	Medlemsstaterna	Slutet av 2018
8	En högnivåkonferens om personer som utför hushållsarbete i privata hushåll	Europeiska kommissionen (i samarbete med Internationella arbetsorganisationen)	Början av 2018
9	Ratificering av Internationella arbetsorganisationens konvention om hushållsarbetare	Medlemsstaterna	Mitten av 2018
10	Inbjuda medlemsstaterna till en extern expertgranskning i syfte att minska den administrativa börda som följer av nationell lagstiftning samtidigt som arbetarskyddet bibehålls	Europeiska kommissionen	Fortlöpande under 2017–2018
11	Första rapporten om	Europeiska kommissionen	Slutet av 2017

	expertgranskningen		
12	Uppdatera nationella arbetsmiljöstrategier så att de återspeglar prioriteringarna i detta meddelande och inkluderar de första resultaten av expertgranskningen	Medlemsstaterna	Slutet av 2017
13	Uppdatera de gemensamma principerna för inspektioner av hälsoskydd och säkerhet på arbetsplatserna	Yrkesinspektörskommittén	2017
14	Guide med goda rutiner för att förbättra tillämpningen av arbetsmiljölagstiftningen genom att minska de arbetsrelaterade fordonsriskerna	Europeiska kommissionen/Europeiska arbetsmiljöbyrån	2017
15	Gemensamma standarder för utbildning av inspektörer	Yrkesinspektörskommittén	2018
16	En e-handbok om gränsöverskridande verkställighet	Yrkesinspektörskommittén	2018
17	Utarbeta principer för yrkesinspektörers riskbedömningar för olika åldersgrupper.	Medlemsstaterna och yrkesinspektörskommittén	Början av 2018